

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Závěry sněmovní vyšetřovací komise k arbitráži se CME

Rozhodnutí stockholmské arbitráže bylo tvrdé, neobvyklé a v mezinárodních odborných kruzích v řadě případů negativně hodnoceno. Arbitři nevzali v úvahu relevantní ustanovení českého práva a k odůvodnění nálezu byla použita nepravdivá tvrzení a skutečnosti, které by jako důkaz při řádně vedeném arbitrážním sporu sloužit nemohly.

Závěry sněmovní vyšetřovací komise, která se zabývala okolnostmi arbitráže se CME. Ve své závěrečné zprávě mimo jiné uvedla:

Závěry komise.

1. Rozhodnutí stockholmské arbitráže bylo tvrdé, neobvyklé a v mezinárodních odborných kruzích v řadě případů negativně hodnoceno. Arbitři nevzali v úvahu relevantní ustanovení českého práva a k odůvodnění nálezu byla použita nepravdivá tvrzení a skutečnosti, které by jako důkaz při řádně vedeném arbitrážním sporu sloužit nemohly.

Toto rozhodnutí je odsuzováno celou řadou odborníků v oblasti mezinárodního práva a mezinárodní arbitráže a vzbuzuje jejich pohoršení. Toto rozhodnutí by mohlo poškodit důvěru států v nezávislost arbitrážních senátů a mělo by se dotknout pověsti a odborného kreditu dotčených arbitrů.

2. Sama licence byla udělena způsobem a za okolností, které nerespektovaly nezbytnost řádného finančního zajištění užívání licence, a tím do budoucna byl vytvořen prostor pro řadu právních problémů.

3. Samotné postavení rady (pro vysílání - pozn. ČTK) na straně jedné jako nezávislého orgánu a současně též orgánu správního se v důsledku událostí, které řešily arbitráže, ukázalo jako problematické. Komise považuje za nezbytné upozornit na nezbytnost legislativního řešení tohoto problému.

4. Rozhodnutí stockholmské arbitráže o zaplacení škody, která měla společnosti CME vzniknout, považuje komise za nespravedlivé, neodpovídající provedeným důkazům, za rozhodnutí, které bylo umožněno jen nerespektováním právního řádu České republiky, využitím pochybných důkazů, nerespektováním zásad arbitrážního řízení a využitím sporných rozhodnutí rady a neadekvátní úrovně zastupování zájmů České republiky v tomto sporu.

5. Komise si je vědoma toho, že společnosti CME vznikla škoda, avšak v žádném případě odpovědnost za tuto škodu nenese Česká republika, neboť ji nemohla nikterak odvrátit. Česká republika porušila své závazky, pokud jde o ochranu investic zahraničního investora, a to prostřednictvím svého správního orgánu, kterým byla rada. Toto zavinění však nebylo - a zde se komise zcela ztotožňuje se závěry londýnské arbitráže - v příčinné souvislosti se vznikem škody, když příčinná souvislost je nezbytnou podmínkou k určení odpovědnosti za škodu.

6. Poškozená společnost CME, resp. její právní předchůdce CEDC, se mohla zcela svobodně rozhodnout, zda se stane společníkem při financování CET 21, když rada rozhodla, že zahraniční investor nebude přímým účastníkem licence. CME zneužila chování rady a nezákonným zapsáním do podnikového rejstříku předstírala, že je uživatelem licence, a to i vůči zahraničnímu partnerovi (SBS), dobrovolně a bez námitek podepsala nové uspořádání vztahů s CET 21 po r. 1995, které jen respektovalo platný právní řád a nadále pobírala zisk z tohoto společného podnikání. Konečně poškozená společnost CME sama požádala radu o zrušení licenční podmínky č. 17, která ji zaručovala exkluzivní podíl na využívání vysílací licence a sama, svým vlastním rozhodnutím, tím ohrozila své investice, resp. později umožnila vznik škody. Komise se proto ztotožňuje s londýnskou arbitráží v argumentaci, že CME (CEDC) souhlasila se změnou podmínek, a tím částečně sama přispěla k obratu, který později nastal. Také personálním spojením CME a CET 21 v osobě Vladimíra Železného CME dlouhou dobu akceptovala všechny kroky, které byly udělány.

7. Česká republika nepostupovala při hájení svých zájmů zcela s respektem k hrozícím důsledkům, nevyužila všech svých možností. Nepoukázala na ústavní problematiku smlouvy o ochraně investic (které si protistrana musela být vědoma), nevyužila důkazů, které bylo možné použít (svědectví Vladimíra Železného, pokus o prodej CME společnosti SBS) a dopustila se i procesních pochybení. Chybou bylo, že se dala dotlačit k arbitráži ad hoc místo arbitráže v rámci Mezinárodního střediska pro řešení investičních sporů při Světové bance. Dále k této situaci přispěla i zdlouhavá jednání soudů, kdy po rozdílných rozhodnutích soudů nižší instance Nejvyšší soud ČR v prosinci 2001 zrušil oba rozsudky a vrátil věc k novému prošetření. Ministerstvo financí podcenilo svou právní pozici v arbitráži, a to se také negativně odrazilo v ochotě hledat smírné řešení sporu.

8. Komise intenzivně prověřovala tzv. důkaz R47 (záznam dr. Havlíkové o jednání Vladimíra Železného s radou) a konstatuje, že kolem tohoto dokumentu existuje celá řada nejasností, na které rozporné výpovědi svědků nedaly jednoznačnou odpověď, především kdo tento 'důkaz' vložil mezi dokumenty použité v rámci arbitráže, proč česká strana neodmítla relevantnost tohoto

dokumentu, a dokonce ho sama v arbitrážním řízení použila. Komise konstatuje, že ministerstvo financí a právní zástupci české strany významně podcenili důležitost tohoto dokumentu.

9. V případě budoucích arbitrážních řízení bude nezbytné, aby jejich přípravě byla, zejména ze strany vlády, věnována mnohem větší pozornost, zejména pokud jde o výběr advokátní kanceláře zastupující českou stranu (standardní 'výběrové řízení' bez využití zkušeností ministerstva zahraničí se zjevně neosvědčilo), výběr rozhodce, svědků a dalších skutečností. Koncepce mezinárodní ochrany investic je založena na pojetí absolutní odpovědnosti státu v rozsahu širším než podle vnitrostátního práva. Stát je proto vždy zranitelnou stranou sporu. Proto je pro budoucnost dobré snažit se vyhnout arbitrážím a hledat spíše narovnání s investorem.

10. Vláda by měla přezkoumat dosavadní, dosud platné, obdobné smlouvy o ochraně investic, neboť komise se při své práci setkala s relevantními tvrzeními o jejich nevýhodnosti pro Českou republiku, zejména pokud jde řešení sporů prostřednictvím arbitrážních řízení, tedy nikým nekontrovanými tribunály ad hoc bez možnosti intervence českého právního řádu.

11. Komise doporučuje ministerstvu financí, aby nechalo zpracovat nezávislý audit, který by zhodnotil okolnosti výběru právního zástupce ČR v tomto sporu a jeho postup při obhajování zájmů republiky. Považuje za vhodné požádat Nejvyšší státní zastupitelství, aby se seznámilo se závěry komise i s důkazy, které byly před ní provedeny, a posoudilo, zda případně nelze na základě těchto dokumentů odvodit odpovědnost konkrétních osob.

ČTK